

ҮНЭТ ЦААС ЗЭЭЛЭХ, ЗЭЭЛДҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭГ ҮЗҮҮЛЭХ ТУХАЙ ЖУРАМ

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

- 1.1. Энэ журмаар Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид “Хороо” гэх)-оос үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээнд тавигдах шаардлага, зээлдүүлж болох үнэт цаасны төрөл, гэрээний нөхцөл, барьцаа хөрөнгийн удирдлага, оролцогч талуудын эрх, үүрэг, мэдээллийн ил тод байдалтай холбоотой харилцааг зохицуулна.
- 1.2. Энэ журмаар Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн зохицуулалтад хамрагдаагүй хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани, хаалттай хувьцаат компанийн үнэт цаас, зохицуулалттай зах зээлд арилжаалахыг зөвшөөрөөгүй бусад төрлийн үнэт цаасыг зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулахгүй.

ХОЁР. ҮНЭТ ЦААС ЗЭЭЛЭХ, ЗЭЭЛДҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- 2.1. Энэ журамд заасан үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээнд дараах үйлчилгээ үзүүлэгч этгээд оролцоно:
  - 2.1.1. Үнэт цаас болон мөнгөн хөрөнгийн номиналь дансны эрхтэй Үнэт цаасны компани (цаашид “ҮЦК” гэх);
  - 2.1.2. Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага (цаашид “ҮЦТХТ” гэх).
- 2.2. Үйлчилгээ үзүүлэгч нь энэ журмын 3.1-д заасан гэрээг байгуулахаас өмнө тухайн зээлдэгчийг таньж мэдэх, түүний санхүүгийн чадамж, барьцаа хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын туршлагыг хянаж үзсэний үндсэн дээр үнэт цаас зээлдүүлэх үйлчилгээг үзүүлнэ.
- 2.3. Үйлчилгээ үзүүлэгч нь үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбогдон үүсэж болзошгүй эрсдэлийн тухай мэдээллийг холбогдох талуудад урьдчилан танилцуулсан байна.
- 2.4. Энэ журмын 2.1.1-д заасан ҮЦК нь үнэт цаас зээлдүүлэх үйлчилгээг зээлдэгчид үзүүлэхдээ өмчлөх эрх нь өөрийн нэр дээр бүртгэлтэй үнэт цаасыг зээлдүүлэх бөгөөд харилцагчийн хөрөнгө буюу үнэт цаасыг зээлдүүлэх тохиолдолд түүний зөвшөөрлийг урьдчилан авсан байна.
- 2.5. Энэ журмын 2.1.1-д заасан ҮЦК-ийн хувьд үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээ үзүүлсэнтэй холбогдуулан харилцагчийн өмчлөх эрхийн тухайлсан бүртгэлийг кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээдээр гэрээний үндсэн хөтлүүлнэ.
- 2.6. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээнд иргэн оролцох тохиолдолд энэ журмын 2.1.1-д заасан ҮЦК-аар дамжуулан оролцох бөгөөд тухайн ҮЦК нь үнэт цаас зээлдэж авах харилцагчид тавих нөхцөл, шаардлагыг өөрөө тогтооно.
- 2.7. Зээлдүүлэгч нь нээлттэй арилжаалагддаг Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн үнэт цаас, олон улсын санхүүгийн байгууллагын бонд, үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагын хувьцааны ангилалд бүртгэлтэй компанийн хувьцаа, бонд, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, хамтын хаалттай сангийн нэгж эрх, үнэт цаасны зах зээлд арилжаалахаар гаргасан хадгаламжийн сертификатыг зээлдүүлнэ.

ГУРАВ. ҮНЭТ ЦААС ЗЭЭЛЭХ, ЗЭЭЛДҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГЭРЭЭ

- 3.1. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээнд оролцож буй талууд хооронд “Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх гэрээ” (цаашид “гэрээ” гэх)-г Олон улсын үнэт цаас зээлдүүлэх холбоо (ISLA)-ны зарчмуудад тулгуурлан харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр байгуулах бөгөөд уг гэрээнд дараах зүйлсийг тусгана:
  - 3.1.1. талуудын хууль ёсны нэр, хаяг, иргэн, хуулийн этгээдийн бүртгэлийн дугаар болон бусад шаардлагатай мэдээлэл;
  - 3.1.2. зээлдүүлэх үнэт цаасны төрөл, тоо хэмжээ, төрөл тус бүрийн болон нийт үнийн дүн;
  - 3.1.3. зээлийн хугацаа;
  - 3.1.4. барьцаа хөрөнгийн болон барьцаа хөрөнгө үнэт цаас байх тохиолдолд хорогдуулалтын хувь;
  - 3.1.5. үйлчилгээний шимтгэлийн хувь хэмжээ, төлөх давтамж, тооцож эхлэх хугацаа;
  - 3.1.6. барьцаанд тавьсан мөнгөн хөрөнгийг хадгаламжид байршуулах тохиолдолд хүү тооцож эхлэх болон дуусах өдөр;
  - 3.1.7. талуудын эрх, үүрэг, хариуцлага;
  - 3.1.8. гэрээний зөрчил үүсэх нөхцөл, үүссэн тохиолдолд авах арга хэмжээ;
  - 3.1.9. бусад.
- 3.2. Зээлдүүлэгч зээлдүүлэх үнэт цаасыг зээлдэгчид шилжүүлж, зээлдэгч барьцааг зээлдүүлэгчид шилжүүлсэн тохиолдолд гэрээ хүчин төгөлдөр болно.
- 3.3. Гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, эсхүл аль нэг талын санаачилгаар талууд зөвшилцөлд хүрснээр цуцалж болно.
- 3.4. Энэ журмын үйлчилгээ үзүүлэгчээр дамжуулан зээлдүүлсэн хувьцааны ногдол ашиг, бондын хүү, саналын эрх зэрэг өмчлөх эрхтэй холбоотой тухайн үнэт цааснаас үүсэх үр шимийг хүртэх эрх гэрээний хугацаанд зээлдэгчид шилжих бөгөөд зээлдэгч нь тухайн өгөөжийг талуудын гэрээнд заасан хугацаанд зээлдүүлэгчид буцаан олгоно.
- 3.5. Талуудын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол зээлдэгч нь зээлсэн үнэт цаастай холбоотой аливаа шимтгэл, хураамж болон бусад холбогдох зардлыг өөрөө хариуцах бөгөөд зээлдүүлэгч нь барьцаа хөрөнгөтэй холбогдох зардлыг хариуцна.

ДӨРӨВ. БАРЬЦАА ХӨРӨНГИЙН УДИРДЛАГА

- 4.1. Зээлдэгч нь зээлж авах үнэт цаасны зах зээлийн ханшид суурилан үнэт цаасыг эргэн төлөх баталгаа болгон барьцаа хөрөнгийг байршуулах бөгөөд барьцаа хөрөнгө нь бэлэн мөнгө, нээлттэй арилжаалагддаг Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас гаргасан үнэт цаас, олон улсын санхүүгийн байгууллагаас гаргасан өрийн хэрэгсэл, үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагын I ангилалд бүртгэлтэй компанийн хувьцаа, компанийн бонд, үнэт цаасны зах зээлд арилжаалахаар гаргасан хадгаламжийн сертификат болон аккредитиваас бүрдэнэ.
- 4.2. Энэ журмын 4.1-т заасан барьцаа хөрөнгө нь мөнгөн эсхүл аккредитив хэлбэртэй байх тохиолдолд зээлж авах үнэт цаасны зах зээлийн ханшаас багагүй, эсхүл үнэт цаас хэлбэртэй байх тохиолдолд зээлж авах үнэт цаасны зах зээлийн ханшаас дээш дүнтэй байх бөгөөд энэ тохиолдолд хорогдуулалтын хувь хэмжээг гэрээнд тусгана.
- 4.3. Зээлдэгч болон зээлдүүлэгч хоорондоо тохиролцсон бол зээлдэгч нь зээлээр авсан үнэт цаасаа буцаан олгох хүртэл зээлдүүлэгч нь барьцаанд байгаа бэлэн мөнгийг арилжааны банкны тусгайлан нээсэн харилцах эсхүл мөнгөн хадгаламжид тусад нь хадгалуулах

бөгөөд мөнгөн хадгаламжид хадгалуулах тохиолдолд хадгаламжийн хүүгийн орлогын хэмжээ, төлбөрийн нөхцөлийг талууд тохиролцсоны үндсэн дээр гэрээнд тодорхой заана.

- 4.4. Үйлчилгээ үзүүлэгч нь зээлдүүлэх үнэт цаасны зах зээлийн ханшид үндэслэн барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг өдөр тутам тооцох бөгөөд гэрээнд заасан хуваарийн дагуу дутагдал гарсан тохиолдолд нэмэлт барьцаа байршуулахыг зээлдэгчээс шаардах, илүүдэл гарсан бол илүү хэсгийг зээлдэгчид буцаан шилжүүлнэ.
- 4.5. Зээлдэгч төлбөрийн чадваргүй болсон тохиолдолд зээлдүүлэгч нь барьцаа хөрөнгийг зарж борлуулах, түүнээс олсон орлогыг зээлдүүлсэн үнэт цаасыг дахин худалдан авах болон зээлдэгчээс төлөгдөх ёстой бусад төлбөр, хураамжийг барагдуулахад ашиглана.
- 4.6. Энэ журмын 4.5-т заасны дагуу зээлдүүлсэн үнэт цаасыг дахин худалдан авах тохиолдолд гарах зардал нь барьцаа хөрөнгийн ханшаас давсан бол зээлдэгч зөрүү төлбөрийг төлөх бөгөөд бүх төлбөр, үүргийг бүрэн барагдуулсны дараа үлдэгдэл барьцаа хөрөнгийг зээлдэгчид буцаан олгоно.
- 4.7. Үнэт цаас хэлбэртэй барьцаа хөрөнгийг тусгаарлах үйл ажиллагааг ҮЦТХТ, эсхүл кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд гүйцэтгэнэ.
- 4.8. Энэ журмын 4.7-д заасан этгээд нь барьцаа хөрөнгийг тусгаарлахтай холбоотой харилцааг зохицуулсан журмыг тогтоож, Хороогоор батламжлуулна.

ТАВ. ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

5.1. Зээлдүүлэгчийн эрх, үүрэг

- 5.1.1. зээлдүүлсэн үнэт цаасны ногдол ашиг болон хүүг хүртэх;
- 5.1.2. талууд гэрээгээр тохиролцсон бол зээлдүүлсэн үнэт цаасыг зээлдэгчээс буцаан дуудах;
- 5.1.3. барьцаа хөрөнгийн анх байршуулсан хэмжээ шаардлагатай хэмжээнээс бага болсон тохиолдолд зээлдэгчээс нэмэлт барьцаа байршуулахыг шаардах;
- 5.1.4. зээлдүүлсэн үнэт цаастай холбоотой ногдол ашиг, хүү, саналын эрх зэрэг тухайн үнэт цааснаас үүсэх үр шимийг гэрээнд заасан хугацаанд нөхөн олгохыг зээлдэгчээс шаардах;
- 5.1.5. зээлдэгч төлбөрийн чадваргүй болсон үед барьцаа хөрөнгийг зарж, эрсдэлээс хамгаалах арга хэмжээ авах.

5.2. Зээлдэгчийн эрх, үүрэг

- 5.2.1. гэрээнд заасан нөхцөлийн дагуу зээлдэж авсан үнэт цаасыг тодорхой хугацаанд ашиглах, зээлдүүлэгчид буцаан олгох;
- 5.2.2. зээлж авсан үнэт цаасыг эргэн төлөх баталгаа болгон зээлдүүлэгчийн шаардсан барьцаа хөрөнгийг гэрээнд заасны дагуу байршуулах;
- 5.2.3. шаардлагатай барьцаа хөрөнгийн хэмжээ анх байршуулсан барьцаа хөрөнгийн ханшаас буурсан тохиолдолд нэмэлт барьцаа хөрөнгө байршуулах, илүү гарсан тохиолдолд барьцааны тодорхой хэсгийг буцаан шилжүүлэхийг зээлдүүлэгчээс шаардах;
- 5.2.4. зээлж авсан үнэт цаастай холбоотой ногдол ашиг, хүү, саналын эрх зэрэг эрхийг эдлэх бөгөөд тухайн үнэт цааснаас үүсэх үр шимийг зээлдүүлэгчид гэрээнд заасан хугацаанд нөхөн олгох;
- 5.2.5. барьцаанд тавьсан үнэт цаасны хүү, ногдол ашгийн орлого болон саналын эрх зэрэг үнэт цааснаас үүсэх үр шимийг хүртэх;

- 5.2.6. талуудын харилцан тохиролцсон мэдээллийг зээлдүүлэгчид гаргаж өгөх;
- 5.2.7. гэрээ дуусгавар болох эсхүл аль нэг талын санаачилгаар цуцлах үед зээлж авсан үнэт цаасыг зээлдүүлэгчид буцаан шилжүүлэх;
- 5.2.8. барьцаанд тавьсан үнэт цаасыг давхар барьцаалж ашиглахгүй байх;
- 5.2.9. зээлдэж авсан үнэт цаасыг ашиглах явцдаа зах зээлийг урвуулан ашиглах, үнэ ханшид нөлөөлөх аливаа үйлдэл хийхгүй байх;
- 5.2.10. гэрээний хугацаанд төлбөрийн чадваргүй болох, дампуурах нөхцөл үүссэн бол энэ тухай үйлчилгээ үзүүлэгчид нэн даруй мэдэгдэх.

5.3. Үйлчилгээ үзүүлэгчийн эрх, үүрэг

- 5.3.1. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээг үзүүлэх тухай нарийвчилсан журамтай байх;
- 5.3.2. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээг үзүүлэхэд шаардлагатай шуурхай, тасралтгүй, үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон тусгай программ хангамжтай байх;
- 5.3.3. зээлдүүлэх боломжтой үнэт цаасны жагсаалт, мэдээллийг агуулсан цахим платформуор оролцогч талуудыг хангаж, байнгын ажиллагаатай байлгах;
- 5.3.4. үнэт цаас зээлдэж авах иргэн харилцагчид тавих нөхцөл, шаардлагыг тогтоох;
- 5.3.5. зээлдэгчийн санхүүгийн чадамж, хөрөнгө оруулалтын туршлага, барьцаа хөрөнгийн шаардлагыг урьдчилан шалгах;
- 5.3.6. үнэт цаас зээлдүүлэх болон зээлэх хүсэлт гаргасан этгээдтэй гэрээ байгуулахаас өмнө үнэт цаас зээлдүүлэх болон зээлэхтэй холбогдон үүсэж болзошгүй эрсдэлийн тухай мэдээллийг холбогдох талуудад заавал танилцуулах;
- 5.3.7. талуудын хооронд байгуулсан гэрээний мэдээлэл болон бусад холбогдох мэдээллийг үндэслэн үнэт цаасны өмчлөх эрхийг аливаа хүндрэл, чирэгдэлгүйгээр шуурхай байдлаар шилжүүлэх;
- 5.3.8. үнэт цаасны барьцааны мэдэгдлийг цахим мэдээллийн санд бүртгүүлж, баталгаажсан барьцааны талаарх мэдээлэл, зээлдэгчийн үнэт цаас тусгаарлуулах хүсэлт болон бусад холбогдох баримт материалыг ҮЦТХТ-д хүргүүлж, зээлдэгчийн барьцаанд тавьсан үнэт цаасыг тусгаарлуулах;
- 5.3.9. барьцаа хөрөнгийг тусгаарлах, чөлөөлөх үйл ажиллагааг гэрээ, мэдээлэлд тулгуурлан гүйцэтгэх;
- 5.3.10. зээлийн эрсдэлийг бууруулах, удирдах зорилгоор шаардлагатай барьцаа хөрөнгийн хэмжээг өдөр бүр тооцоолох;
- 5.3.11. барьцаа хөрөнгийн анх байршуулсан хэмжээ шаардлагатай хэмжээнээс бага болсон тохиолдолд зээлдэгчээс нэмэлт барьцаа байршуулахыг шаардах, их болсон тохиолдолд зээлдэгчид барьцааны тодорхой хэсгийг буцаан шилжүүлэх;
- 5.3.12. гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд холбогдох байгууллагад тухай бүр мэдэгдэх;
- 5.3.13. гэрээг дуусгавар болсныг үндэслэн зээлдэгчийн зээлсэн үнэт цаасыг нэр төрөл, тоо ширхгээр зээлдүүлэгчид буцаан шилжүүлэх;
- 5.3.14. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбоотой гэрээ, заавар, баримт бичиг болон холбогдох бусад бүртгэлийг цахим болон цаасан хэлбэрээр таваас доошгүй жил хадгалах;

5.3.15. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээтэй холбоотой мэдээллийг Хороонд хүргүүлэх.

ЗУРГАА. МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДАЛ

6.1. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээтэй холбоотой мэдээллийг тус Хороонд дараах хугацаанд цахимаар хүргүүлнэ:

- 6.1.1. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбоотой оролцогч талууд хооронд байгуулсан гэрээний хуулбарыг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор;
- 6.1.2. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээний хүрээнд хийгдсэн хэлцлийн сар бүрийн мэдээллийг дараа сарын 05-ны өдрийн дотор;
- 6.1.3. үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбоотой үйлчилгээний шимтгэлийн хувь, түүнд өөрчлөлт орсон бол шийдвэр гарснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор;
- 6.1.4. зээлдэгч төлбөрийн чадваргүй болсон тохиолдолд холбогдох мэдээллийг тухай бүр;
- 6.1.5. үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээтэй холбоотой маргаан шүүх, хяналтын байгууллагад шилжсэн тохиолдолд тухай бүр;
- 6.1.6. үнэт цаас болон мөнгөн хөрөнгийн номиналь дансны сар бүрийн тайланг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор.

~oOo~